

100 éve alakult a Budapesti Mérnöki Kamara – történeti előzmények, célok

The Budapest Engineering Chamber was founded 100 years ago – history and goals

SIPOS László József

<https://itf.njszt.hu/szemely/sipos-laszlo-jozsef>
Magyar Mérnöki Kamara (MMK) Történeti Bizottság tagja

Abstract

The presentation focuses on the historical antecedents of the Budapest Chamber of Engineers before 1924. It describes some Hungarian engineering organizations established since 1866 and their goals. For more information, please refer to the history of science and technology sections of the www.mmk.hu and www.mernokvagyok.hu links.

Keywords: Hungarian Technical Association, Hungarian Engineers Association, Hungarian Engineers and Architects Association, National Association of Private Engineers, Budapest Chamber of Engineers, Engineering Chamber association, Hungarian Chamber of Engineers

Kivonat

Az előadás középpontjában a Budapesti Mérnöki Kamara 1924 előtti történeti előzményei állnak. Ismerteti az 1866 óta létrejött egyes magyar mérnöki szervezeteket és azok céljait. Bővebb információ érdekében, felhívja a figyelmet a www.mmk.hu és www.mernokvagyok.hu linkek tudomány- és technikatörténeti rovataira.

Kulcsszavak: Magyar Technikai Egyesület, Magyar Mérnök-egyesület, Magyar Mérnök- és Építész-egylet, Magánmérnökök Országos Szövetsége, Budapesti Mérnöki Kamara, Mérnöki Kamara egyesület, Magyar Mérnöki Kamara

1. MÉRNÖK SZÓ ÉRTELMEZÉSE, TÖRTÉNELMI ELŐZMÉNYEK

*„Tiszteld a múltat, hogy érthesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn.” – írta gróf Széchenyi István. A mérnök szó értelmezése kapcsán kövessük ezt az intelmet. Az „inzenér” megnevezés a német ingenieur szó tájnyelvi ingenier (inzenír) változatból került a magyar nyelvbe. A német szó forrása francia ingénieur, melynek magyar jelentése: mérnök. **Prof. Dr. Orosz Árpád** (1926-2022) okl. építőmérnök, tanszékvezető, a 90. születésnapján tartott ünnepségen így fogalmazott: *„A mérnök egy nagyszerű mesterség művelője, a társadalomnak az az elhivatott tagja, aki természeti erőforrásokat, a tudományok segítségével – másokkal együttműködve – olyan létesítmények, alkotások megvalósítására fordítja, melyek a társadalom céljait szolgálják.”* Villamos-, és minőségügyi mérnökként vallom: *a mérnök a végrehajtás előtt mindig tervez, amihez persze a hiteles mérési eredményekből származó trendeket (idő-függvények) is használja...**

Az ipari forradalom Magyarországra megkésve „érkezett”, de akkor is inkább a felvidéki bányászat élvezte a gyümölcsseit, de hazánk sajátos természet-földrajzi viszonyai között a földmérő, vízszabályozó mérnökség már korán kialakult. A XVIII. század végén a XIX. század elején vármegyei mérnökök mellett megjelennek az uradalmi mérnökök is, hiszen az 1782-ben, a pesti egyetemen megalakított Mérnöki Intézet (Institutum Geometrico et Hydrotechnicum) lehetővé tette, hogy a tehetséges fiatal műszakiak itthon is kellő szakképzettséget szerezhessenek, és a főúri földbirtokok működtetése a műszaki feladatok legszélesebb választékát jelenthették a mérnököknek. Később, a XIX. század második felében hazánkban is megindultak a vasútépítési munkák. Egyre többen felismerték, hogy a hazai érdekeknek megfelelő megvalósítás csak magyar mérnökök irányítása által lehetséges. **Hollán Ernő** (1824-1900) hadmérnök a következő nézetet képviselte: *„Ha idegenek végzik a munkát, a hazai ipar is idegen lesz, és ennek elhatalmasodása oly függésbe ejthet bennünket, amely veszedelmesebbé válhat nemzeti önállóságunkra, mint voltak Bach és Schmerling beolvasztási*

kísérletei.” E gondolatnak a jegyében, a kiegyezést megelőző években egyre sűrűbben jöttek össze mérnökök Hollán Hatvani utcai lakásán bizalmas, a műszaki szakemberek érdekeit képviselő egyesület megvalósítását előkészítő megbeszélésekre. Történelmi tény, az egyesületek alakítását az osztrák hatóságok nem nézték jó szemmel, mögöttük valamilyen forradalmi szervezkedést gyanítottak, ezért igyekeztek akadályozni, vagy bürokratikus kifogásokkal késleltetni létrejöttét. A pesti mérnökök 1860. február 15-én rendezett táncvigalmán már beszéltek egy egyesület alapításáról és egy műszaki folyóirat megindításának szükségességéről. Szilárdy Lajos kecskeméti városi mérnök 1861-ben és 1862-ben a Pesti Hírnök és a Magyar Sajtó hasábjain sürgette egy mérnök-egyesület megalakítását és egy műszaki közlöny megindítását is. Micskey Imre a „*Technikai művelődésünk*” című cikkében mindkettőt aktuálisnak tartotta, jelezve, „*ezek az intézményeink legjobbjaink gondját éppúgy megérdemlik, mint nemzeti létünk és jobb jövőnk föltételei közé tartozó többi ügyek is.*” Lassan kialakult az a csoport, mely érdemi lépéseket tett a mérnök-egyesület megalakítására, melynek élén Hollán Ernő ekkor már köztisztviselőként álló személy állt. Ismert volt a szabadságharc alatti tevékenysége, ismerték kapcsolatait gróf Széchenyi Istvánnal, 1859 óta levelező tagja volt a Magyar Tudományos Akadémiának, s a Helytartótanács alelnöke őt kérte, fejtse ki véleményét, hogy a Bach-rendszer bukása után hogyan közeledhetne egymáshoz a nemzet és az uralkodó.

Hollán Ernő hívására 1866. 02. 04-én egy hatóságilag is engedélyezett szakértői „tanácskozmányt” tartottak, melyen „*a technikai ügy anyagi és szellemi érdekeit előmozdító Magyar Technikai Egyesület alakítása iránt értekeztek.*” E jelentős tanácskozáson a műszaki és tudományos élet 25 reprezentánsa – köztük Sztoczek József, a Műegyetem rektora, Ybl Miklós, Feszl Frigyes, Szkalnitzky Antal építészek, Kausser Lipót, Lechner Gyula, Reitter Ferenc mérnökök, Schlick Ignác vasgyáros, Szily Kálmán tanár – vett részt és itt elkészítették az alapszabály-tervet. Ezt követően a Magyar Technikai Egyesület megalakításának engedélyezése tárgyában kérelmet és alapszabály-tervet nyújtott be a Magyar Királyi Helytartótanácsnak, amit a hivatal tovább küldött felülvizsgálatra Pest Szabad Királyi városának és az Országos Építészeti Igazgatóságnak. 1866. április 29-én az előkészítő bizottság a következő felhívást tette közzé:

Felhívás Magyarországi mérnökeikhez!

A társadalom minden rétegeiben korunk vezérelve – az egyesülés – a legüdvösebb eredményeket eszközözi. Közművelődésünk és anyagi jólétünk legfőbb vívmányait a hasonló szakterők vállaltatott összműködése eredményezi.

Hazánk műtani és ipari érdekeinek emelése, összhangzásban azon nagy elvekkel, melyek a művelt nemzetek közgazdasági viszonyait szabályozzák, nélkülözhetetlen szükségé teszik a belföldi mérnökök egyesülését, mert:

- *csupán ezen az úton lehetséges hazánk szakértelmiségét kölcsönös érintkezés által megismertetni, társadalmi befolyását emelni, szakbéli hitelét terjeszteni, továbbá:*
 - *minden egyes tagnak ezáltal nyílik alkalmunk munkásságának ügyfeleket szerezni; s a tudomány körében felmerült újabb mozzanatok gyorsabb értesülés folytán hasznára fordítani.*
- Az egyesült hazai szakterők leendő arra képesítve:*
- *hogy közérdekű műtani kérdésekben az illetékes kezdeményezést megtegye, s a fennforgó ügyek felől véleményezzen, végre*
 - *ezen társulást kellend oly gyúpontra tennünk, melyből a kor színvonalán álló szaktudományosság szelleme hazánk minden részeibe elhasson s a gyakorlatban alkalmazást nyerjen.*

Hasonló megfontolásokból indítva céloztatik a „magyar mérnök egyesületnek” alapítása Pesten, hol az a társadalmi és egyesületi igényeknek megfelelő helyiséget fog tartani.

Kitűzött célját „a technikai ügynek szellemi és anyagi téren való előmozdítását”, az egyesületi kebelbeli és vidéki tagjainak körében elérni törekszik, az irodalomnak, társas érintkezésnek és egyesületi eszmecserének mindazon gyakorlati eszközei által, mik az alább közlendő alapszabályi tervezetben részletezve vannak.

A n .m .magy. kir. helytartó-tanácsnak f. évi mart.hó 7-én 15838 sz. a. kelt intézményével az alapító közgyűlésnek megtartása engedélyeztetvén: - hazánk t. cz. mérnökei és technikusai, kik az ügy iránt érdekelve vannak, a f. évi június hó 10-én Pesten a Köztelken délelőtt 10 órakor tartandó közgyűlésen részt venni kéretnek.

Kelt Pesten ápr. 29. 1866.

Jegyzette Petényi Ottó m. k. értekezleti jegyző

Az alapítók értekezletének megbízásából Hollán Ernő m. k. értekezleti elnök

Az 1866. június 10-ére kitűzött közgyűlést el kellett halasztani. Az osztrák-poroszból származó szembenállás, mely háborúba torkollott, nem tette alkalmassá a körülményeket. Csak a július 3-i königratzi osztrák csatavesztés után tértek vissza ennek megtartására, így augusztus 5-7. között a fővárosi és vidéki mérnökök érdeklődése mellett tartották az alakuló közgyűlést. Hollán beszédében arról szólt, hogy a kor a technikai fejlődés kora: „... azt mondják az angolok, hogy e század az ingénieurök százada s én azt hiszem, hogy sok tekintetben igazuk van. Az európai társadalom nem kis részben a műtan roppant fejlődésének s a természettudományok fejlődésének köszöni nagy előrehaladását (...) Egyik felfedezés a másikat követi. Gőzerő és villany-delejesség, mintegy nagyszerű lökéssel egyszerre mozdította ki lassú menetéből az emberiség fejlődését (...) A fejlődés az ipar fejlesztése nélkül következhet be (...) amely nemzet pl. csupán földműveléssel foglalkozik, az vagyont tetemesen nem gyarapíthatja, mert egyszerű földművelést űző országban a természeti erőknél nagy része kihasználatlanul hever (...) nem lehet azonban az emberi nem történetében felmutatni egy országot sem, melyben a földművelés, műipar nélkül a tökély fokára emelkedett volna. A jelenlévőket arra kérte, hogy az ipar fejlesztésének és ezzel az ország fejlődésének nagy munkájában vegyenek részt és egyesüljenek ennek érdekében. (...) Mutassuk meg tehát mi is uraim, hogy rendeltetésünk öntudatával bírunk, hogy erőinket fölhasználni tudjuk (...) nincs tehát egyéb hátra, mint kijelenteni és elhatározni, hogy a mai naptól legyen magyar mérnöki egyesület. E határozatban felleljük a reményt s az erőt hivatásunk betöltésére, mint tőlünk követelni a hazának joga van.”

Megvitatták, finomították és elfogadták az alapszabályt. Gyakorlati kérdésekkel is foglalkoztak: az állást kereső mérnökök és a mérnököket kereső vállalatok egymásra találásának segítségével az Egyesület titkárát bízták meg. A **Magyar Mérnök-egyesület** alakuló közgyűlésen mintegy 200 jelenlévő írta alá a belépési nyilatkozatot és Hollán Ernőt elnökké választották. A következő napokban a Pesti Napló így értékelte a közgyűlést: „... Letéteztet alapja az egyletnek, mely Magyarország jövőjére nagy horderóval fog bírni, mert összpontosítja mindazon elemeket mely a hon felvirágzását előidéznek (...) ez fogja előidézni a nálunk még sajnálatosan hiányzott együttes mérnöki működést, minek üdvös voltát szükségtelen fejtegetni.”

A működési engedély megszerzése érdekében a közgyűlésen módosított alapszabályt 1866. augusztus 30-án felterjesztették a Magyar Királyi Helytartótanácshoz. Rottenbiller Lipót főpolgármester kiemelte, „a kérdésben levő Egylet a mérnöki elméleti és gyakorlati tudományok fejlesztését tűzte ki tevékenysége feladatául, mely tudományoknak e hazában tökéletesítése és emelése nemcsak kívánatosnak, hanem szükségesnek is mutatkozik.” Lieberman Emil igazgató az Országos Építészeti Igazgatóság részéről hasonlóan kedvezően nyilatkozott. A kiegészítést követően megszűnő Helytartótanács a Belügyminiszterhez küldte a kiegészített alapszabályt, így 1867. május 5-én engedélyezték a **Magyar Mérnök-egyesület** működését. A célok: „**összejövelelek tartása, amelyeken kapcsolatot létesíthetnek egymással a tagok és szakmai előadások hangzanak el, vidéki osztályok szervezésével országos mozgalom kialakítása. Könyvtár fenntartása a mérnökök munkájának segítésére, szaklap kiadásával, a tagság folyamatos informálása az egyleti életéről, később pedig a Kamara működéséről, a külföldi kapcsolatok ápolása, szakmai tanácsadás tervpályázat ügyben, tagok érvényesülésének elősegítése, valamint segélyalap működtetése.**”

A Magyar Mérnök-egyesület 1872-től **Magyar Mérnök- és Építész-egylet** (továbbiakban: Egylet) néven szerepel, taglétszáma a századfordulóra elérte a kétezer főt. 1901-től kezdődően nők is lehettek tagok, 1916-ban az Egylet könyvtára 14.410 db dokumentumból, köztük 6.663 db önálló műből állt.

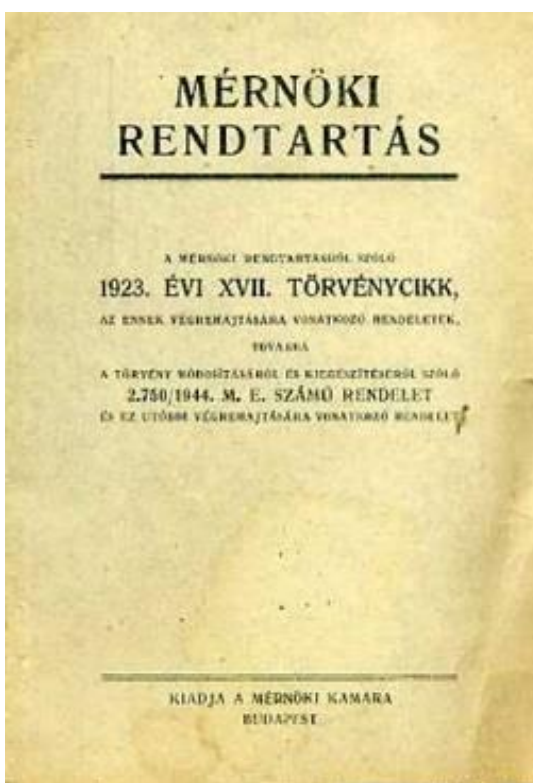
2. A MÉRNÖKKAMARA ALAPGONDOLATA, MEGVALÓSÍTÁSA

A mérnöki hivatás szakosodása, a nem teljesen körülhatárolt címhasználat ellentmondásai már 1878-ban az Egylet közgyűlésén arra indították Haász József újvidéki királyi mérnököt, hogy kezdeményezze egy köztestületi jogokkal felruházott, hivatásrendi mérnöki kamara létrehozását. Kezdeményezést ugyan nem követte siker, de a fejlődés megkívánta, hogy mind a társadalom, mind a mérnökök érdekében ez a jogi szabályozás megtörténjék, és létre jöjjön az azok betartását felügyelő szakmai szervezet. A mérnöki cím viselése, a mérnöki munka gyakorlásának jogszabályi rendezése, és az országos hatáskörű mérnökkamara alakításának témája így szorosan összefüggő és egybetartozó témává vált.

A „**mérnöki gyakorlatjog**” rendezéséről – **Kruspér István** (1818-1905) okl. geodéta, geofizikus vezetésével – először 1881-ben készült szabálytervezet. Ezt követően született meg az 1883. évi I. törvény az „**állami tisztségviselők minősítéséről**”, ami fontos állomása lett a mérnöki kamara megalapításához vezető útnak. 1890-ben az építőmesterek tervezési jogkörét maguknak (is) követelő jogértelmezése miatt Egylet válaszmánya „**Törvényjavaslat a műszaki magángyakorlatra vonatkozó rendtartás iránt**” címmel készített egy jogszabályi előterjesztést, ami hosszas és heves vitát robbantott ki: abban mindenki egyetértett, hogy a mérnöki és építész jogköröket védeni kell, ám a mikénről megoszlottak a vélemények. A Millennium évében rendezett

első országos technikus kongresszus résztvevőinek már a minősítés alapelveiben is sikerült megegyezniük, az Egylet pedig nekilátott a mérnöki rendtartásról szóló törvénytervezet elkészítésének. A tervezetet végül Széll Kálmán miniszterelnöksége idején már több mint kétezer tagot számláló szervezet közgyűlése fogadta el és terjesztette a törvényhozás elé. A századelő turbulens politikai közéletében és kellő érdekérvényesítő erő híján azonban a kamara létrehozását célzó kezdeményezés hosszú időre megakadt. Az 1897-ben **dr. Zielinski Szilárd** (1860-1924) okl. építőmérnök, műegyetemi tanár vezetésével alakult **Magánmérnökök Országos Szövetsége** mellett szerveződtek nagyvárosainkban is a vidéki mérnök-egyleti osztályok, jelezvén a felsőfokú végzettséggel rendelkező műszaki szakmagyakorlók egyesülési igényét.

Egylet 1900. június 7-ei közgyűlésén dr. Zielinski Szilárd adta elő a mérnök-kamara létrehozásának törvénytervezetét, célként megjelölve a mérnöki kar jogainak és tekintélyének védelmét, beleértve a jogok gyakorlásához szükséges tagsági feltételek megszabását is. A mozgalom élére az 1920-ban egyleti elnökké is megválasztott dr. Zielinski Szilárd állt, aki egyleti társaival országos kampányt indított a mérnök-kamaráért. Törekvések azonban csak a Bethlen-kormány időszakában, 1922-23-ban jártak sikerrel: a törvényhozási kezdeményezést az Egylet győri osztálya a kereskedelmi miniszternek nyújtotta be, a nemzetgyűlés 1922-ben tárgyalta, majd 1923. február 28-án kisebb módosításokkal elfogadták.

Negyvenöt esztendőnek kellett eltelnie ahhoz, hogy 1923. március 29-én az Országos Törvénytárban megjelenjen a 74 paragrafusból álló **1923. évi XVII. törvénycikk a mérnöki rendtartásról**. E jogszabály meghatározta a „mérnök” cím és képzettség közelebbi megjelölését valamint a „mérnök” szóval összetett címek használatát. Így elismerte a gépészmérnök, vegyészmérnök, építészmérnök, bányamérnök, kohómérnök, erdőmérnök, közgazdasági mérnök fogalmakat. Kimondta, hogy önálló magántervezést, szakértést csak kamarai tag folytathat, és ez vonatkozik a köz- vagy magánalkalmazásban álló mérnökök önálló vállalkozás keretében végzett tevékenységére is. A taggá válás előfeltétele – többek között – az oklevél megszerzése utáni három év szakmai gyakorlat. Meghatározta a kamarai tagságot kizáró okokat, így a köztörvényes ügyben történt elítéltetést és az ún. „hazaellenes magatartás”-t is. Ezen törvény lehetővé tette, hogy kiemelkedő műszaki munkásság esetén – egyetemi végzettség nélkül is – bárki elnyerhesse a kamarai tagságot. A törvény előírta több témával kapcsolatban – és ez nagyon fontos része a jelzett törvénynek – hogy az illetékes miniszter „a kamara meghallgatása után” dönt.

Hogy idáig eljuthatott a hazai mérnökség ügye, meghatározó szerepe volt dr. Zielinski Szilárdnak, aki a századfordulótól kezdve lankadatlanul ébren tartotta a kérdést az Egylet ülésein, szakmai konferenciákon, és a kormányhoz intézett beadványokban is. S ahogy az lenni szokott, a megfelelő politikai háttértámogatást a parlamentben ülő jeles műegyetemi professzor, Hermann Miksa gépészmérnök jelentette, aki a törvény-

javaslat előadója is volt. A törvény végrehajtására a kereskedelmi miniszter 1923. július 13-án rendeletben intézkedett. A kamara megalakításának előkészítésére harminctagú bizottságot nevezett ki, mely dr. Zielinski Szilárd vezetésével 1923. 09. 28-án megalakult. A tagfelvételi kérelmek elbírálására hat albizottságot hoztak létre. 1923. október 4-én kibocsátották a jelentkezési felhívást. Ezt követően 1924. március 8-12. között Budapesten, az Egylet székházában a szavazásra jogosult 3.361 tag közül 3.086 fő voksolt. Elnökké dr. Zielinski Szilárd építőmérnök műegyetemi tanárt, alelnöknek Hermann Miksa gépészmérnök műegyetemi tanárt és Sármezey Endre vasúti mérnököt, vezető titkárnak pedig Thoma Frigyes gépészmérnököt, az Egylet főtitkárát választották. A Budapesti Mérnöki Kamara választmányába 14 általános (építő) mérnök, 13 gépészmérnök, 4 építész, 2-2 vegyész, illetve erdőmérnök és 3 bányamérnök került.

A hatalom birtokosai által csupán húsz évig engedélyezett köztestületünk fő célja a mérnökök jogvédelme, szociális támogatása és a munkalehetőségek megteremtése volt. A kamarai tagok informálását kezdetben az Egylet Közlönye vállalta, amely a kamara hivatalos lapja is lett egészen 1933-ig, amikortól a BMK Közleményei címmel önálló lapot adtak ki. A kamara elhelyezését is az Egylet székházában oldották meg átmeneti jelleggel. Többszöri költözés után végül 1939-ben felépült Budapesten az V. kerületi Szalay utcai BMK székház, s a hivatali apparátus megnyugtató elhelyezést kapott. Sajnálatos módon nem sokáig. Az 1930-as évek végétől megszületett jogfosztó intézkedéseket a BMK sem kerülhette ki, tagjai közül folyamatosan ki kellett zárja a zsidó származású mérnököket, s ezért a háború után a többi (színészi, orvosi, sajtó, stb.) kamarával együtt már nem alakulhatott újjá.

Az 1940-es évek végén berendezkedő kommunista kormányzat a magán-kezdeményezést a társadalmi munkamegosztásból kiiktatva már nem tartott igényt semmiféle hivatás érdekvédelmi mozgalmára. Műszaki értelmiség szakmai fejlődését a mindenkori állampárt által irányított és felügyelt a tudományos szervezetek biztosították, a politikai érdekérvényesítés mindenfajta lehetőségétől megfosztva.

3. A MÉRNÖK-KAMARAI GONDOLAT ÚJJÁSZÜLETÉSE

A kamarai gondolat újjászületésére a rendszerváltás hajnaláig kellett várni. A hazai mérnökség változások iránt legfogékonyabb képviselői az öntevékeny cselekvés útjára léptek, amikor 1989-ben megalakították, bejegyeztették a **Mérnöki Kamara egyesületet** (MKE). Alapító elnöknek dr. Hajtó Ödönt választották. A szervezés itt nem állt meg, pedig e téren tapasztalat nem volt, ám érezték, ha nem lépnek, az idő akár hátrányos helyzetbe hozhatja a mérnökség közös ügyét. Az országgyűlés 1993 októberében fogadta el, iktatta törvénybe a „köztestület” fogalmát. E szerint az önkormányzattal, nyilvántartott tagsággal és jogi személyiséggel rendelkező szervezetet törvény hozhatja létre, mert tevékenységéhez kapcsolódóan közfeladatot lát el. Jogszábeli okok miatt 1995-ben az MKE nevét megváltoztatva Mérnök Egyletként működött, de további másfél évet kellett várni arra a törvényre, amely végre 1996-ban lehetővé tette a mérnöki és építész kamarák megalakítását. Ettől kezdve a szervezés gyorsan haladt előre, hiszen az egyesületi szervezetek „lábhoz tett fegyverrel” vártak erre a pillanatra. 1996 novemberében elhatározták, hogy 19 önálló jogi személyiséggel rendelkező megyei mérnöki kamara jön létre.

Elsőként Tolna megyében, 1996. november 7-én alakult meg a **Tolna Megyei Mérnöki Kamara**, majd ezt követően Budapesten is megalakult a **Budapesti és Pest megyei Mérnöki Kamara**.

A kamarai törvény alapján a területi (megyei) mérnöki kamarák választott küldöttei 1997. január 11-én a Budapesti Műszaki Egyetem (BME) dísztermében hivatalosan is megalakították a **Magyar Mérnöki Kamarát** (MMK). Elnökké dr. Hajtó Ödönt választották az alakuló közgyűlés résztvevői. A tervező és szakértő mérnökökkel kapcsolatos közfeladatok ellátását is haladéktalanul megkezdték. 1997-től kezdve tervezői, szakértői mérnöki tevékenységet kizárólag a mérnöki kamara tagja folytathatott.

A bővebb információ, és felesleges ismétlések elkerülése érdekében az elmúlt évi XVI. Tudomány- és Technikatörténeti Konferencián tartott *Mérnöki örökségünk népszerűsítése az internet világában* címet viselő előadásomra, és a Magyar Mérnöki Kamara gondozású www.mmk.hu + www.mernokvagyok.hu linkeken található Tudomány- és technikatörténeti rovatokra irányítom az érdeklők figyelmét.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Sokat köszönhetek tanárainknak, munkatársainknak, barátainknak és mindazoknak, akiknek a nyomdai úton, vagy interneten is megjelent anyagait forrásként a munkáim során használhattam. A legtöbb segítséget életem párjától, Siposné Somogyi Andrea tanítónőtől kapom. Tolna vármegyei mérnökként, egy Babits Mihály idézettel zárom soraimat:

„Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe.”

IRODALMI HIVATKOZÁSOK

- *A mérnöki rendtartásról szóló 1923. évi XVII. törvénycikk* (Budapesti Közlöny 72. szám, 1923. 03. 29.)
- Buday Béla: *A mérnöki rendtartásról* (MMÉE Közlönye, LVII. kötet 13-14. szám, 1923. 04. 08.)
- Dr. Zielinszki Szilárd: *A budapesti mérnöki kamara szervezése* (MMÉE Közlönye, 1923. 10. 14.)
- Dr. Tóth Ernő: *Fejezetek a Mérnöki Kamara történetéből* (Mérnöki Kamara Egyesület, 1993.)
- *Szemelvények a mérnökök és építészek szakmai szerveződéséről* (TERC Építésügyi Tudás Műhely, 2016.)
- Dr. Hajtó Ödön: *A mérnöki kamaráért* (Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Mérnöki Kamara, 2016.)
- Dr. Hajtó Ödön: *A mérnöki hivatásért* (Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara, 2021.)
- Dr. Hajtó Ödön: *A Mérnöki Kamara a Felsőházban* (Hajdú.Bihar Megyei Mérnöki Kamara, 2022.)
- *Szemelvények a Budapesti és Pest Megyei Mérnöki Kamara húsz évének történetéből* (BPMK, 2016.)
- *Mérnök Újság História rovat* <https://mernokvagyonok.hu/blog/kategoria/historia/>
- *Magyar Mérnöki Kamara honlap História rovat* <https://www.mmk.hu/kamarai/historia>
- *A kamarai szerveződés története* <https://www.mmk.hu/kamara/rolunk/tortenet>
- *BPMK honlap Történet* <https://www.bpmk.hu/index.php/2014-06-22-12-44-45/2014-06-22-12-45-31>